

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

кафедра психології розвитку

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВІКОВА І ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація: бакалавр початкової освіти,

Професійна кваліфікація: вчитель початкових класів закладу загальної
середньої освіти

Затверджено на засіданні кафедри психології розвитку
Протокол № 1 від 28.08. 2023р.

Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Вікова і педагогічна психологія»
Викладач (-і)	професор Хімчук Ліліана Іванівна
Контактний телефон викладача	+380990019475
E-mail викладача	liliana.khimchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс «Вікова і педагогічна психологія» спрямований на вивчення основних закономірностей розвитку людини на різних етапах її індивідуального життя. Студенти отримають знання про ключові періоди психічного розвитку особистості (дитинство, юність, дорослість і пізню дорослість) та їх вплив на формування особистості й педагогічну практику. Курс розширює розуміння здобувачів освіти про застосування педагогічних стратегій та методик, які сприяють оптимальному розвитку та навчанню різних вікових груп. Зазначений курс є логічним продовженням курсу «Загальна психологія».</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення курсу «Вікова і педагогічна психологія» є ознайомлення студентів з теоретичними поняттями вікової та педагогічної психології, вивчення закономірностей психологічного розвитку людей різного віку; <i>формування</i> у здобувачів освіти почуття відповідальності за обрану професію та за кожного учасника освітнього процесу; <i>розвиток</i> навичок конструктивної взаємодії, толерантності та поваги до різниці в індивідуальних можливостях та темпах розвитку учасників освітнього процесу. Курс навчання з «Вікової і педагогічної психології» спрямований на формування компетентностей, необхідних для якісного та ефективного викладання в умовах сучасної школи.</p> <p>Основними цілями у вивченні даної навчальної дисципліни є розкриття основних проблем, які розглядаються у рамках вікової психології, опанування здобувачами освіти навичками порівняльного аналізу вікових періодів, новоутворень, вікових криз; вміннями розв'язувати психолого-педагогічні задачі, допомагати особистості у подоланні труднощів та конфліктів на різних етапах вікового розвитку.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><i>Інтегральна компетентність.</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.</p> <p><i>Загальні компетентності (ЗК).</i></p>	

ЗК-4.Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні(фахові)компетентності.

СК-5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

Програмні результати навчання.

ПР-07 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових, індивідуальних, особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання. ПР-ПР-08 Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.

ПР-11 Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські, практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
1	013 Початкова освіта	2	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість годин		
	лекції	практичні заняття	сам. роб
Модуль I Психічний розвиток людини на різних вікових етапах життя			
Тема 1. Загальні питання вікової психології. Вікова психологія психологія як наука. Основні теоретичні засади та проблеми, які розглядаються у рамках вікової психології. Структура, функції і завдання вікової психології. Методи вікової психології. Вікова періодизація психічного розвитку людини.	2	2	10
Тема 2. Психологія дитинства. Зародження психіки дитини у пренатальному періоді. Особливості розвитку новонародженого та немовляти. Психологічні особливості дітей раннього віку. Психологічний і особистісний розвиток дитини в дошкільному віці. Психологія молодшого школяра.	2	2	5
Тема 3. Психологія підліткового віку Психологічні особливості підлітка. Психологічні особливості старшого школяра. Криза підліткового віку. Розвиток самооцінки в підлітковому віці. Особливості фізичної активності особистості у підлітковому віці. Агресивність і конфліктність підлітків	2	4	5
Тема 4. Психологія юнацького віку і дорослих людей. Особливості когнітивного розвитку особистості у період ранньої дорослості. Емоції та мотиви особистості у період ранньої дорослості.	2	2	10
Модуль II Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя			
Тема 5. Психологія учбової діяльності. Загальна характеристика учбової діяльності. Структура учбової діяльності. Мотиваційний та операційний компоненти учбової діяльності. Контроль і самоконтроль у структурі учбової	2	4	10

діяльності. Самостійна учбова діяльність. Змістовний компонент учбової діяльності. Формування і розвиток навичок.			
Тема 6. Психологія навчання і виховання особистості. Загальна характеристика процесу навчання і виховання. Проблема психічного розвитку у процесі навчання. Зона ближнього розвитку Класифікація видів навчання. Традиційне та інноваційне навчання. Формування понять у процесі навчання. Психологічні основи індивідуалізації та диференціації навчання.	2	2	10
Тема 7. Особливості професійної діяльності вчителя. Загальна характеристика педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. Управління пізнавальною сферою учнів. Стили педагогічного спілкування. Особливості професійної діяльності вчителя під час війни та в умовах інших кризових ситуацій.	2	2	10
	14	18	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – екзамен. Максимальна кількість балів – 100. Практичні, семінарські заняття – 30 балів, Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 20 балів. Екзамен – 50 балів.		
Вимоги до письмової роботи	Тематичне тестування		
Семінарські /практичні заняття	Максимальна оцінка – 30 балів.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань		
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен Форма здачі – тести.		
7. Політика навчальної дисципліни			
1. <i>Письмові завдання</i> виконуються відповідно до тематики лекцій, яка передбачена у силабусі.			

2. *Академічна доброчесність*. Принципи академічної доброчесності лежать в основі викладання та взаємодії зі студентами. Ця підготовка базується на Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Положенні про Комісію з етики та академічної доброчесності, а також Положенні про запобігання академічному плагіату в університеті. Ознайомитися з цими документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

3. *Відвідування занять*. Пропуски практичних занять студент повинен відпрацювати згідно з "Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника", внесеним змінами від 19 травня 2023 р. (Наказ № 309).

4. *Контроль знань* здобувачів регламентується "Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника" і "Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника", введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023 р. <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf>

5. Результати *неформальної освіти* зараховуються на основі "Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника", доступного за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основні нормативно-правові документи:

1. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти, «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-](https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv)

288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv (дата звернення: 01.08.2023).

2. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату> (дата звернення: 01.08.2023).

3. Закон України «Про освіту» (у редакції від 01.01.2021) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.08.2023).

4. Концепція розвитку педагогічної освіти [Електронний ресурс] / МОН України // Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 01.08.2023).

5. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Затверджені Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/2020-metod-rekomendacziyi.docx (дата звернення: 01.08.2023).

6. Національна рамка кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519 [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 01.08.2023).

Основна

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
2. Поліщук В. М. Вікові кризи в підлітковому і юнацькому віці: базові симптомокомплекси: монографія. Суми. *Університетська книга*. 2018. 477 с.
3. Савчин М. В Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посіб. 3-тє вид, перероб., допов. Київ. *Академія*. 2017. 366с.
4. Як безболісно пережити кризу 3-х років – Щоденник мами. URL: <https://youtu.be/tyGzXewVq3Q?si=JMK2TMzlw1krNBti> (Дата звернення 20.08.2023).
5. Сергеєнкова О.П. Вікова психологія. URL: https://westudents.com.ua/knigi/492-vkova-psihologya-sergenkova-op.html#google_vignette (Дата звернення 01.08.2023).
6. Хімчук Л.І. Дидактичні аспекти формування «образу-я» сучасного вчителя та його компетентності з проєктування успішного професійного майбутнього. «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») № 5(5) 2021.
7. Хімчук Л.І. Дидактична система формування базових компетентностей у майбутніх учителів початкової школи: дис....док.пед.наук:13.00.09/ Хімчук Ліліана Іванівна. – Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2020. 446с.

Допоміжна:

1. Коць М. О., Ятчук Т. М. Специфіка діагностики особистісної сфери підлітків з особливими освітніми потребами. Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 12. Упоряд. Р.В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред.кол. : Р.В. Павелків, В.І. Безлюдна, Н.В. Корчакова. Рівне : РДГУ, 2019. С. 120-127.
2. Поліщук В.М. Вікова періодизація та вікова класифікація. Науковий вісник Харківського університету. Серія Психологічні науки. 2017.(2). С.103-108. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [nvkhr_2017_1\(2\)__21.pdf](#) (дата звернення: 01.08.2023).

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal> (дата звернення: 01.08.2023).
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення: 01.08.2023).
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/> (дата звернення: 01.08.2023).

Викладач,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри психології розвитку

Ліліана ХІМЧУК